

Епископ бачки Иринеј: Интервју дат листу Политика

1. Има ли разлога за бојазан коју је у разговору с новинарима изнео архијереј Руске Православне Цркве, Митрополит волоколамски Иларион, да би у садашњој Европи Библија могла да буде забрањена као „дискриминаторна“ јер учи о томе да је Бог створио мушкарца и жену, да су полови одређени рођењем, што је супротно ставовима које промовише родна идеологија?

Многи добронамерни – а неупућени – људи би помислили да је угледни руски архијереј само употребио снажну хиперболу да из свог угла опише ситуацију. Али, у културном додатку „Политике“ прочитах једноставну реченицу: „Све што можете да замислите већ се догодило, да би запрепашћен био и Џонатан Свифт“. Исказ америчке сатиричарке се односи на стање духа у данашњој Америци, али се може применити и на Европу, где су прогони Библије и због Библије скоро традиција, стара готово колико и она сама. Прогањани су хришћани у првим вековима живота Цркве Христове. Страдали су потом они који поштују само први, старији део Библије, Јевреји, испрва убијани или протеривани, а доцније гушени у гасним коморама. Многи су због свог тумачења Библије нестајали у погромима и прогонима („Вартоломејска ноћ“, инквизиција, европски верски ратови...). Истовремено, на Блиском Истоку и на Балкану сурово су мучени и убијани хришћани од припадника тадашње верзије ислама, иако и њих, као и Јевреје, Коран познаје и поштује као „људе Књиге“, што ће рећи као људе Библије. Најзад, у новије време су милиони људи истребљивани у Аушвицу, Јасеновцу и многим, премногим другим логорима смрти, у Колими и на многим другим „острвима“ Архипелага Гулаг. Већина њих су страдали, између осталог (или пре свега другог), зато што су следили Библију, њено учење и њену етику, а самим тим и Цркву, у којој и ради које је Библија богонадахнуто написана, сачувана и тумачена.

Тренутно се у Европи не врше физичке егзекуције, али духовне – да. За хришћане, али и за све искрено верујуће људе, Јевреје и муслимане, па и за припаднике других великих светских религија, такозвана родна идеологија је потпуно неприхватљива. Са становишта библијског учења идеја да се дечачићима у вртићу нуди да обуку хаљинице уместо панталоница како би сами могли да одлуче ког су пола, док их код куће чекају „двојица тата“ или „две маме“, монструозна је, чак демонска. Трагично је да се у последње време и код нас штампају књиге за школски, па и предшколски узраст којима нашу децу индоктринирају у овом духу. Да ли је претерано рећи да је то духовно убиство? Поврх свега, без реалног увида народа и без плебисцитарне провере његовог расположења и хтења намећу се и подмећу законски пројекти који, корак по корак, треба да доведу до општедруштвеног прихватања става да је хомосексуалност само ствар личног избора, где нема места ни за Творца ни за људску природу, а временом и да доведе до усвајања деце у такозваним истополним заједницама, замишљеним као алтернатива браку и породици. Чак се поново уводи вербални деликт. Иде се до намере да се свештеницима законом забрани да изван храмова проповедају учење Цркве о светости брака. Демократија, нема шта! Значи, и у Србији без икакве сумње постоје кругови који би да имплицитно забране библијско учење.

2. Синод Српске Православне Цркве је оценио као неприхватљив *Предлог закона о истополним заједницама*, истичући да је већина одредби у супротности са вековним учењем Цркве, предлажући да се имовинска, правна и друга питања партнера у овим заједницама решавају кроз друге законе. Шта је у Предлогу закона за Цркву најпроблематичније и да ли су, приликом састављања примедби на његов текст, узета у обзир и права партнера у оваквим заједницама?

Синод се по овом питању огласио Саопштењем за јавност које је одмерено, али јасно и недвосмислено. Претходно је Влади упућен одговарајући предлог. Нисмо желели да подижемо температуру у јавности због овога. Црква је последња која жели да, по било ком основу, дели народ, иначе вешто ускраћен за могућност да се добро упозна са предлогом и да се о њему изјасни. Наравно да не желимо да било ко буде дискриминисан у остваривању својих права због својих уверења, личних склоности и томе слично.

Никога не одбацујемо нити проскрибујемо због личних склоности или проблема било које врсте. Напротив, спремни смо да пружимо духовну помоћ и потпору свакоме. Нисмо, међутим, спремни да поздравимо, и то, како неки очекују, са одушевљењем, пропагирање и рекламирање греха као пожељног. Наше служење Богу и људима представља култ живота, а не култ смрти. Уверени смо да закон о истополним заједницама, у понуђеном облику, не треба да дође пред Народну скупштину нити да буде изгласан.

3. Како, као некадашњи декан и дугогодишњи професор Православног богословског факултета, гледате на примедбе дела академске заједнице да се нарушава аутономија Универзитета предложеним изменама Закона о високом образовању, којима се предвиђа да Свети Архијерејски Синод даје (али и ускраћује) благослов професорима за предавање на Православном богословском факултету, што је, иначе, и до сада био случај?

Хвала вам што говорите о дѐлу академске заједнице, а не о академској заједници. Истина је: не ради се о свима нити о монолитној групи. Појединци, недовољно обавештени, стварно мисле да бране демократска начела и европске вредности, ма шта се под њима подразумевало. Али многи су у међувремену схватили о каквој се замци – стриктно говорећи, подметачини – ради, те се јављају професорима нашег Богословског факултета и кажу им да су увидели колико су били изманипулисани. У првим редовима кампање против Православног богословског факултета и против Српске Православне Цркве, све у име или под изговором одвојености Цркве и државе, секуларног карактера нашег друштва и аутономије универзитета, налазе се, по правилу, бивши (да ли само бивши?) марксисти и атеисти који су своју некадашњу фразеологију заменили „европејском“, чисто „демократском“ фразеологијом, а међу њима постоји и најмање једна особа која је својевремено носила одећу на подобије маоистичке одеће, типа униформе, из времена кинеске „културне револуције“. Искрено говорећи, мени, на неки начин, чак импонује њихова доследност, верност својим идејама, које иначе у мојим очима нису друго до заблуде. Када би могли, они би данас, чини ми се, били у стању да раде исто што су њихови дедови и очеви радили

од 1945. године па надаље (кожни мантили, ноћне посете, пресуде „по кратком поступку“...).

У односу на Православни богословски факултет, факултет који је један од оснивача београдског Универзитета, сигурно би поновили неславни поступак из 1952. године, када је он, незаконитом одлуком тадашње владе, избачен са Универзитета или, како се у свом акту изразила Митра Митровић, ликвидира (тај израз је, очигледно, у оно време код властодржаца био асоцијативно популаран). Данашњи носиоци оваквих замисли нису, разуме се, тако директни: они су слаткоречиви, уста су им пуна умилних „европских“ и „демократских“ фразе; они се претварају и пренемажу; они су, за бога, господа, а не тамо неки другови по Титу и Партији. Они тврде да немају ништа ни против Српске Православне Цркве ни против припадности Богословског факултета Универзитету; само предлажу да он буде ван било каквог малигног утицаја Цркве, јер је она, по њима, нестручна за властиту теологију, док су професори природних наука стручни, поготову ако су атеисти. Једној особи из те бранше ипак одајем признање за искреност и отвореност: она, наиме, изјављује да Богословски факултет треба просто-напросто избацити. То се зове *Mitra rediviva*! (*rediviva* је *поново жива*, не *васкрсла* јер то звучи ненаучно и теолошки, а ни *повампирена* јер то звучи сујеверно и увредљиво).

Професорска петицијашка екипа, колективни аутор више петиција са десетинама потписа, каже да је посреди одбрана аутономије Универзитета. Та аутономија им је стална мантра. Али шта ћемо са аутономијом и правима појединачних факултета, о чему такође има речи у Статуту Универзитета и у факултетским статутима? Да ли су факултети испоставе Универзитета или Универзитет представља заједницу и породицу аутономних и слободних високошколских установа? Шта ћемо, даље, са уставним и законским правима Црква и верских заједница у домену просвете и образовања? Шта ћемо са одлуком Уставног суда Србије који је својевремено пресудио у корист Богословског факултета, а одбацио тужбу засновану на истим аргументима које нуде и данашњи браниоци аутономије Универзитета? Уставни суд је, штавише, истичући кооперативну одвојеност Цркве и државе, не само сматрао да је и Црква позвана и надлежна да регулише живот и рад Богословског факултета који се налази у саставу Универзитета, иако је његов оснивач држава, него директно дозвољава и одобрава Цркви право да поставља услове и за сâмо студирање и за вршење наставничке службе на Богословском факултету. Притом Уставни суд користи међународни технички термин *missio canonica*, тојест одобрење за вршење наставничке службе. То, наравно, изазива мистички ужас код наших тумача начела секуларности државе.

Па зашто онда не отиду у амбасаде Немачке, Аустрије, Шпаније, Пољске, Румуније, Бугарске, Мађарске, Словачке, Хрватске, гарантовано секуларне Француске и других земаља и уруче им протестну петицију због кршења начела секуларности државе и аутономије универзитета у њиховим земљама? Какви су они либерали и демократе када бране само Универзитет у Београду? Од њега су, јамачно, у далеко већој опасности много старији и познатији универзитети, чак и Сорбона, будући да и у њиховој пракси постоји *missio canonica*. Узгред буди речено, тај термин нашим доследним демократама и ортодоксним секуларистима звучи бенигно или, по старински, доброћудно, те га систематски избегавају и замењују изразом *благослов*. У жељи да буду духовити, праве се невешти и иронично питају: откуд на Универзитету категорија благослова? Где то има? Ево нам правог оксиморона: појам који има само и искључиво позитиван садржај – *благослов* значи *добру реч* насталу из *добре жеље* (сравнимо грчко *евлогиа* и латинско *benedictio*)

– за њих је само и искључиво негативан појам, злоћудан колико и Црква на коју нужно асоцира.

Уколико пак не желе или не смеју да се обрате амбасадама доказано демократских и несумњиво секуларних земаља, зашто писмом макар не скрену пажњу својим колегама на западним универзитетима на опасност која им вековима прети, а они је, нажалост, и не примећују? Да би се извукли из нелагодног положаја у који су сами себе довели, кажу нам: давање црквеног благослова онима који студирају теологију и онима који им предају представља праксу и традицију католичких земаља; према томе, она за нас као земљу православне традиције не важи (гле, сетили се људи Православља, а ја их подсећам на народну мудрост изражену у овим стиховима: „Ој Турчине, за невољу куме; аој Влаше, силом побратиме!“). Ово је, међутим, пуки софизам и покушај врдања. Уствари, ово је неистина. У Западној Европи донедавно није било много православних, па нису ни могли бити заступљени на универзитетима институционално него само индивидуално или групно. Данас није више тако. На универзитету у Минстеру, на пример, постоји катедра православне теологије, а на универзитету у Минхену одсек православне теологије, и иста начела и правила важе и за римокатолике и за православне. Селективни закони и прописи не постоје нигде, те су двоструки правни аршини незамисливи пре свега у западним земљама.

Користим сада прилику да се, поређења ради, осврнем и на праксу и традицију Русије. Тамо постоје духовне академије, у надлежности Руске Православне Цркве, и теолошки факултети – или бар теолошке катедре и одсеци – у оквиру разних универзитета (не свих, наравно). На духовним академијама све је под благословом и под старањем Цркве, док, по природи ствари и по руској академској традицији, Црква нема никакву ингеренцију на универзитетима. Али има, ипак, право и дужност да проверава и одобрава или не одобрава богословске програме на универзитетима који их имају. Универзитети који имају богословске факултете или програме дужни су да траже двојну акредитацију, државну и црквену. Следствено, и у Русији се богословље предаје са благословом и одобрењем Цркве. Разлика између западног и руског модела састоји се у томе што се на Западу одобрење (*missio canonica*) даје унапред, са могућношћу да из доктринарних или етичких разлога буде ускраћено, док се у Русији даје на крају, акредитацијом или признавањем стеченог академског степена. Потпуно равноправан статус на руским универзитетима имају и исламски богословски факултети, који постоје у срединама са знатним процентом муслиманског становништва и у већински муслиманским областима. Свиђало се то или не свиђало домаћим теоретичарима секуларне државе, и савремена Русија је демократска и секуларна држава, али се из њеног модела кооперативне одвојености Цркве и државе имамо чему научити. Укратко, наши теоретичари о којима је овде реч живе у овом веку, али нису из овог века. Ја их не презирем, али их жалим. Они донкихотски јуришају на погрешну ветрењачу. Они су рецидив неповратне прошлости.

4. Уз велику медијску буку, Српска Православна Црква, мирно и без буке, изабрала је новог поглавара, Ваше духовно чедо, патријарха Порфирија. Данима пре тога, што је постало манир пред црквене Саборе, писало се о подељености у Српској Цркви, струјама, супротстављеним странама. Какав је Ваш утисак: да ли су главни извори таквих оцена ван Цркве или унутар ње?

Свакако ван Цркве, уз извесно учешће минорних група унутар Цркве. Чињеница да је Патријарх на гласању у првом кругу добио више него двотрећинску подршку чланова Сабора довољно говори да поделе у Цркви нема. Епископи су по избору, укључујући и оне који нису гласали за њега, снажно и са радошћу узвикнули: „Аксиос! Достојан!” Природно је што су неки од архијереја, свако из својих разлога, имали друге „фаворите”. Али и они су, већ пре Сабора, били свесни тога да митрополит Порфирије има највише особина које треба да красе онога ко се налази на трону Светога Саве. Зато је и Сâм Бог благословио Сабор, нашу Цркву и наш народ, жребом потврдивши гласовима исказано мишљење епископата.

Нажалост, има још – и биће – медија који пошто-пото хоће да виде сукобе међу епископима, не легитимне и неизбежне разлике у мишљењима, не неспоразуме и несугласице својствене ограниченој људској природи, него само и искључиво оштре поделе и сукобе. Било да су инструисани од кругова који нису медијски било да пишу по својој вољи и памети, такви посленици јавне речи су за жаљење. Верујем да бар некима од њих није лако када стану пред огледало своје савести. Ради таквих ћу поновити древно и мудро правило живота и делања у Цркви: у ономе што је неопходно – јединство, у ономе што је неизвесно – слобода, а у свему – љубав.

5. Да ли има наговештаја да би могли почети разговори са архијерејима Српске Православне Цркве о решавању статуса „Македонске Православне Цркве“? Наводно је премијер Северне Македоније Зоран Заев, честитајући избор у трон српских првојерараха патријарху Порфирију, замолио да се српски Патријарх заложи за дијалог и тражење решења канонског статуса МПЦ, док су претходних година такви захтеви са ове адресе упућивани, више из политичких него из канонских разлога, Васељенском Патријарху Вартоломеју, па и Бугарској Православној Цркви...

Његову Светост Патријарха и нас, остале архијереје Српске Православне Цркве, нико, па ни г. Заев, не мора да подсећа и подстиче на дијалог. Дијалог и јесте јеванђелски и једини могући пут и начин да буде превазиђен раскол који траје, ево већ више од пола столећа, између једног броја епископа у Северној Македонији, с једне стране, и Српске Православне Цркве и свих осталих помесних Православних Цркава, са друге стране. Наша страна, тако да је назовемо, не само да је улагала све напоре да проблем раскола из 1967. године реши дијалогом, а не канонским свргнућима (рашчињењима), екскомуникацијама и анатемама, него је дијалошком начелу братољубиво остала верна и тада када су саговорници наступали „са позицијâ силе” (иначе фиктивне) говорећи да они признају, унапред, само једну сврху и само један исход дијалога, а то је, по њима, безусловно признање њиховог самопроглашеног аутокефалног статуса. Зар нас овај став не подсећа на став самопроглашене „државе Косово” да бриселски и сваки други дијалог са Србијом има само једну сврху и само један исход, а то је, по њој, безусловно признање њене државности и независности?

Једини услов наше стране искрсао је у току дијалога: не може се водити дијалог док траје државна репресија над канонским Архиепископом охридским г. Јованом и читавом канонском Охридском Архиепископијом, једином свеправославно признатом Православном Црквом у Северној Македонији, при чему јерархија у расколу не само да није осудила репресију него ју је и

одобравала. Нажалост, уместо да, по релативном престанку репресије, настави дијалог, јерархија у расколу је покушала да, као што сте умесно запазили, около-наоколо, преко Цариградске Патријаршије и Бугарске Православне Цркве, оствари, бар делимично, свој циљ. Цариградска Патријаршија је на молбе из Скопља реаговала веома опрезно и уздржано, Бугарска Црква такође. У овом контексту бих – искрено, истински братољубиво – јерархији у скопском расколу поставио питање: да ли ишта закључујете из црквене ситуације у Украјини? Да ли схватате шта је Московска Патријаршија дала својој Цркви у Украјини, а шта јој је дала – и одузела! – Цариградска Патријаршија? Да ли схватате шта вам је Нишким споразумом дала Српска Црква, а шта ће вам понудити Цариградска Патријаршија? Да ли схватате да ћете и ви морати да неке светиње предате Цариграду као ставропигије, јер реално и јесу грчке, византијске светиње, попут манастира Нерези крај Скопља, као и неке друге, укључујући и немањићке, српске светиње? Да ли, најзад или најпре, схватате да ћете све своје епархије и црквене општине у расејању морати да уступите Цариграду? (Напомињем да вам Нишки споразум, односно љубав и разумевање Српске Цркве, признаје и надлежности у дијаспори.)

Поред отворености за дијалог и добре воље потребно је да и „друга страна” буде слободна, без притисака и инструкција световних власти, и спремна да прихвати решење које би било искључиво у духу канонског црквеног поретка и имало за циљ јединство и добробит Цркве. Добродошао је сваки разговор добре воље, без унапред спремљених или наручених уцена и ултиматума, разговор који би могао да обезбеди услове за васпостављање црквеног јединства. Не треба да заборавимо да је данашњи архиепископ охридски Јован за то јединство претрпео велика страдања и жртве, не уплашивши се вишегодишњег тамновања ради очувања слободе у Христу. У свом исповедничком подвигу није био усамљен: епископи, свештеници, монаси, монахиње и верници канонске Охридске Архиепископије такође су били изложени шиканирањима, претњама, застрашивању, чак и хапшењима, и нису поклекли. Данас су, верујем, околности битно другачије: ником у Северној Македонији не прети више гоњење или понижавање због његове црквене припадности. И нико нема изговора ако му Црква није на првом месту. Ако пак јесте, то ће бити благослов и на свим другим пољима и победа над многим искушењима којима смо сви изложени.

6. Ових дана могле су се чути најаве из Руске Православне Цркве, али и из Јерусалимске Патријаршије, да се размишља о новом састанку представника помесних Православних Цркава, попут оног одржаног у Аману, на којем је учествовала и Српска Црква, као и оцена Москве да више није неопходно одржавати праксу да таква сабрања сазива васељенски Патријарх јер је због подршке украјинским расколницима изгубио статус првог међу једнаким. Како гледате на ове позиве, али и опаску која се тиче васељенског Патријарха?

Разговори о превазилажењу овог проблема су нужни. Треба их водити у различитим форматима, билатералном и мултилатералном, а најцелисходнији и најплодотворнији формат би био онај саборни, свеpravославни. Свеpravославно саветовање одбија, међутим, до даљњег, да сазове цариградски патријарх јер, према његовом тумачењу, он и овако и онако, као први по рангу епископ Православне Цркве, има право да по питањима јурисдикције и аутокефалије помесних Цркава поступа самостално и самовласно, не обазирјући се на њихово мишљење, чак и кад је већинско или свеопште. Звучи познато, зар не? Нажалост, оваква реторика са обала Босфора исувише подсећа на реторику са обала Тибра у Италији. „Нови Рим”, Константинопољ, Цариград,

данас Истамбул, као да жели да у црквеном смислу буде верна копија „старог Рима“, и то копија његовог папског издања из другог хиљадугодишња хришћанске ере које Православна Црква, предвођена управо Цариградском Патријаршијом, названом с правом „Велика Христова Црква“, никад досад није прихватила, а уверен сам да ни у будућности неће прихватити.

Неки цариградски теолози заступају, штавише, тезу да свеpravославне или пак међуправославне саборе нико осим Васељенског Патријарха и нема право да сазива. Ова теза, наравно, није утемељена ни у теологији ни у историји Цркве. Већину васељенских сабора из прошлости није сазвао цариградски патријарх, а чињеница је да је на васељенским саборима и појединим римским папама и појединим цариградским патријарсима било суђено за јерес или кривоверје. Да Цариградска Црква стварно има васељенску или универзалну јурисдикцију и монопол сазивања помесних и свеопшних сабора, никад и не би био сазван ниједан сабор на којем неки папа или неки цариградски патријарх седи на оптуженичкој клупи, и то не за дисциплински или морални преступ већ за најтежи догматски преступ, за отпадништво од праве вере. Стога јерусалимски патријарх, са својим ауторитетом епископа светог града Јерусалима и ауторитетом своје Цркве као најстарије апостолске Цркве која чува највеће светиње Свете Земље, има могућност и право да сазове друге патријархе и остале предстојатеље Црква ради превазилажења искрсних проблема и очувања јединства Цркве – кад већ први по рангу патријарх неће да их сазове.

У овој тачки се суочавамо са питањем: какве је природе првенство првог по рангу епископа? Да ли је то првенство власти или првенство части? Да ли је Васељенски Патријарх први *ex sese* (по себи), *de iure divino* (по божанском праву), или вољом Цркве, притом на основу историјских, а не стриктно богословских чинилаца? Да ли је он изнад Сабора епископ^а или је председник Сабора, дакле његов члан? На сва ова питања Православна Црква има само један одговор, експлицитан и недвосмислен: у Цркви не постоји првенство власти; први по части епископ је то вољом Цркве, условљеном историјским разлозима; најзад, он није изнад Сабора. Једном речју, он је *primus inter pares* (први међу једнакима), а никако *primus sine paribus* (први без једнаких), како гласи нова, неопапистичка теорија извесних теолога. И поред свега реченога, Архиепископ Константинопоља, Новог Рима, и Васељенски Патријарх, како му гласи пуна званична титула, није изгубио статус првог међу једнакима, односно првенство части. Не може га, штавише, ни изгубити осим на неком новом васељенском сабору, уколико би, разуме се, тај сабор евентуално донео такву одлуку. Јер, то првенство је он добио одлуком Другог васељенског сабора, одржаног године 381. у Цариграду, чији 3. канон гласи: „Епископ пак Константинопоља да има првенство части јер је овај град Нови Рим.“ Овај канон је потврђен и оснажен 28. каноном Четвртог васељенског сабора, одржаног године 451. у Халкидону крај Цариграда, у којем се каже: „...Одређујемо и изгласавамо првенство најсветије Цркве истога Константинопоља, Новог Рима (...), просудивши да се град који је почаствован присуством цара и Сената у њему, и који ужива првенство једнако преимућству Старог царског Рима, и у црквеним стварима велича као онај, будући други после њега.“

Тако је – на основу државно-политичких датости (Нови Рим, град цара и Сената), а не на основу догматског, еклисиолошког императива, како умују наши новопечени следбеници римокатоличког званичног поимања првенства – малој епархији са седиштем у градићу Византиону, суфраганој епископији подређеној Ираклијској митрополији, на највишем нивоу признат ранг прве Цркве Истока тако што је првенство Рима проширено и на Нови Рим. У државно-правној теорији и идеологији Римског Царства оба града су заправо сматрана за две половине исте престонице.

Објашњавајући смисао примата (првенства) у Цркви, блаженопочивши владика Атанасије (Јевтић) пише да првенство у Цркви несумњиво постоји, и треба да постоји, али да оно никада не сме да повреди *саборну пуноћу* сваке Православне Цркве. Првенство, следствено, не значи власт над Црквама него битан елеменат њихове саборне природе. Покушао сам – не знам са колико успеха – да на што једноставнији и што разумљивији начин приближим читаоцима „Политике” макар неке важније доктринарне димензије наше вере „у Једну Свету Саборну и Апостолску Цркву”, вере коју, ево, ми сами као да изневеравамо када кроз маглуштину сујете, амбицијџа, предрасудџа, геополитичких (нецрквених) ангажмана и других нематеријалних идола не можемо или не желимо да угледамо незалазну светлост божанске истине, која нас једина може ослободити наших трагичних заблуда и страсти.

Да резимирам одговор на други део вашег питања. Нижа инстанца не може да оспори, акамоли да укине, одлуке највише инстанце. То је у Цркви васељенски сабор или, прецизније речено, она сама посредством свога свеопштег сабора. Стога Васељенски Патријарх – упркос свом промашају приликом неканонске интервенције на канонском простору Московске Патријаршије, чиме је раскол у Украјини продужен, продубљен и проширен на мал’тене свеколико Православље – није изгубио своје реално, од свих Православних Цркава признато првенство части и оне ингеренције које из њега канонски проистичу, али је, нажалост, код многих у Православљу у већој или мањој мери ставио на коцку углед и поверење које је донедавно уживао и по положају и као личност. И једно и друго, и углед и поверење, по мом најдубљем убеђењу, може да за трен ока поново стекне – и не само да стекне него и да неслућено повећа – ако јавно саопшти чињеницу да је био жртва дезинформацијџа украјинских расколника и манипулацијџа украјинских власти, па повуче признање такозване Православне Цркве Украјине, васпостави јединство Православља и подстакне дијалог свих са свима. Такав његов гест би свима у свету показао шта је садржај првенства по православном схватању: то је бескомпромисно служење јединству Цркве, при чему првопрестона Црква има улогу инспиратора, посредника и координатора, а не самца наредбодавца.

Господ Христос нас учи, Собом и Својим речима, да они који су добровољно и из љубави последњи постају пред Богом први, а да они који би да по сваку цену буду први неизбежно постају и пред Богом и пред људима – последњи. Као један од многогодишњих скромних сарадника Његове Светости патријарха Вартоломеја на пољу међуправославних и свеправославних послова (између осталог и на пољу превазилажења раскола у Бугарској Православној Цркви на Великом Сабору којим је у Софији он председавао и извршио велико, историјско дело исцељења духовних рана и помирења међу браћом), усуђујем се да ова размишљања – можда нескромно, али у сваком случају искрено, са љубављу и поштовањем према његовој личности и служби – закључим вапајем ка Богу и апелом на њега, Васељенског Патријарха, да и сада, као некада, буде на висини свога задатка и своје одговорности, да изврши избор достојан његових светих и великих претходника, да уклони сваку стену саблазни и сваки камен спотицања и да убрише сваку сузу изазвану болом због раскола и патњу због расколничког насиља у Украјини, али и не само у Украјини. Ако хоће, он то може. Сије же буди, буди! Дај Боже да тако буде!

Извор: www.politika.rs

Извор: <https://mospat.ru/sr/news/87166/>